

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Кафедра охорони праці та навколишнього середовища

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

***«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ
ОХОРОНИ ПРАЦІ»***

Харків – 2019

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри охорони праці та навколишнього середовища 27 березня 2019 р., протокол № 6.

У методичних вказівках наведено загальні відомості з дисципліни, основні поняття та визначення, розрахункові завдання для кращого вдосконалення матеріалу дисципліни, теми для самостійної підготовки.

Методичні вказівки призначені для студентів бакалаврського рівня освіти спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної форми навчання, які вивчають дисципліну «Соціально-економічні основи охорони праці».

Укладач

старш. викл. М. Ю. Іващенко,

Рецензент

доц. Л. А. Катковнікова

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

*«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ
ОХОРОНИ ПРАЦІ»*

Відповідальний за випуск Іващенко М. Ю.

Редактор Еткало О. О.

Підписано до друку 05.04.19 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк. арк. 0,75. Тираж 20. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальні відомості та визначення.....	5
1 Розрахунок щомісячної страхової виплати та інших витрат на відшкодування шкоди.....	7
Завдання 1.1.....	7
Завдання 1.2.....	8
2 Розрахунок втрат підприємства у зв'язку з нещасним випадком на виробництві.....	9
Завдання 2.1.....	9
3 Розрахунок ефективності проведених заходів щодо поліпшення умов праці.....	11
Завдання 3.1.....	11
Завдання 3.2.....	13
Завдання 3.3.....	16
Завдання 3.4.....	17
Теми для самостійної підготовки.....	18
Список літератури.....	19
Інформаційні ресурси.....	20

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Соціально-економічні основи охорони праці» є формування у майбутніх фахівців необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь із соціально-економічних питань охорони праці, визначених відповідними законодавчими та нормативними актами, спрямованих на збереження життя здоров'я і тривалої працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Майбутні фахівці вивчатимуть охорону праці як соціально-економічний процес у його багатогранних зв'язках із соціальними інститутами. У цій дисципліні органічно пов'язані теорія і практика соціального управління охорони трудової діяльності людей; фундаментальні і прикладні дослідження умов, тенденцій та наслідків науково-технічного прогресу, соціальних та економічних проблем розвитку суспільної праці, центральною із яких є аналіз способу поєднання працівників із безпечними засобами виробництва.

У методичних вказівках наводяться основні питання підготовки студентів до практичних занять, розрахункові завдання для закріплення лекційного матеріалу, перелік тем для самостійної роботи з дисципліни, а також перелік рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів.

При вивченні дисципліни студенти повинні навчитися визначати: ефективність заходів, що поліпшують умови праці та підвищують її безпеку; витрати на загальне поліпшення умов праці; витрати на запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням; витрати на запобігання загальних захворювань; основні показники, що характеризують рівень розвитку суспільного виробництва; витрати на засоби збереження трудових ресурсів і підвищення соціально-економічних показників об'єкта.

Звіти про виконання практичних завдань оформлюються в зошиті та містять тему заняття, мету, основний зміст, висновки. Зошит з виконаними роботами здається на перевірку викладачу перед проведенням модульного контролю.

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Забезпечення безпеки праці людини на виробництві є однією з головних завдань охорони праці, які характерні для громадського життя України в сучасний період. Травми, професійні захворювання і нещасні випадки на виробництві означають не тільки фізичні страждання або смерть людей, а також призводять до величезних економічних втрат. У сучасних умовах ринкової економіки необхідно суспільне усвідомлення абсолютного пріоритету життя людини, юридично закріпленні права працівника в галузі забезпечення безпеки його праці, наявність адекватного економічного механізму регулювання взаємовідносин між працею і капіталом.

Соціальне значення охорони праці охоплює: охорону життя та здоров'я працівника; збереження працездатності, трудового довголіття працівника; гуманізацію праці.

Економічне значення охорони праці виявляється у таких процесах: скорочення втрат робочого часу та економії фонду соціального страхування, оскільки за належної охорони праці трапляється менше виробничих травм, професійних захворювань тощо; зростання продуктивності праці працівників, а водночас і зростання виробництва та розвиток економіки країни.

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Соціальний захист – це система законодавчих, соціально-економічних і морально-психологічних гарантій, засобів і заходів, завдяки яким створюються рівні для працівників умови, що забезпечують гідне і соціально прийнятну якість їхнього життя.

Продуктивність праці – показник економічної ефективності трудової діяльності працівників.

Соціальне забезпечення – це надання певним категоріям громадян соціальних виплат за рахунок коштів бюджетів.

Соціальне страхування – це важлива складова частина соціального захисту населення, центром якого є людина та її

потреби, а якість їх задоволення впливає на соціально-економічний розвиток держави.

Економічні методи управління охороною праці – це інструмент, за допомогою якого держава, як гарант прав найманих працівників, формує такі умови господарювання для роботодавців (власників), що їм стає вигідніше спрямовувати ресурси на запобігання травматизму, професійній захворюваності та поліпшення стану умов і охорони праці, ніж на компенсації потерпілим та ліквідацію інших наслідків неналежного стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Витрати – це обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення підприємством господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні.

Економічні витрати – це витрати підприємства, які спрямовані на поліпшення господарського виробництва або ресурсів, використовуваних у виробництві.

До витрат підприємства, пов'язаних з відрахуванням на *соціальні заходи*, належать: відрахування на державне соціальне страхування, разом з відрахуваннями на обов'язкове медичне страхування; відрахування на державне пенсійне страхування (до Пенсійного фонду України), а також відрахування на додаткове пенсійне страхування; відрахування до Фонду сприяння зайнятості населення.

Соціально-економічна ефективність розраховується з метою: економічного обґрунтування планових заходів, необхідних для вибору оптимальних варіантів технологічних, ергономічних та організаційних рішень; визначення фактичної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці; оцінки результатів управління виробництвом на різних рівнях; розрахунку необхідних витрат для приведення умов праці на робочих місцях у відповідність до нормативних вимог; визначення раціональних розмірів матеріального стимулювання працівників підприємства, науково-дослідних, конструкторських і проектних організацій за розробку і запровадження працезахоронних заходів.

1 Розрахунок щомісячної страхової виплати та інших витрат на відшкодування шкоди

Завдання 1.1. У результаті нещасного випадку на виробництві працівник втратив працездатність (за висновком МСЕК). Йому призначена пенсія 1200 грн. Розрахувати розмір щомісячної страхової виплати і розмір одноразової допомоги потерпілому за такими вихідними даними: середньомісячний заробіток працівника до нещасного випадку Z_{cp} , грн; ступінь втрати професійної працездатності η , %.

Вихідні дані за варіантом наведені в таблиці 1. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 1 – Вихідні дані

Дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z_{cp}	3700	3750	3600	3650	3500	3550	3800	3850	3900	3950
η	20	25	30	35	20	25	40	45	50	55

Вказівки до виконання

Сума щомісячної страхової виплати встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку, що потерпілий мав до ушкодження здоров'я.

1 Компенсація, яку отримує кожного місяця робітник, розраховується за формулою

$$K = Z_{cp} \cdot \eta,$$

де η – у сотих від частки.

Сума щомісячної страхової виплати не повинна перевищувати середньомісячного заробітку, що потерпілий мав до ушкодження здоров'я. У разі, коли потерпілому одночасно із щомісячною страховою виплатою призначено пенсію по інвалідності у зв'язку з одним і тим самим нещасним випадком, їх сума не повинна перевищувати середньомісячний заробіток, який потерпілий мав до ушкодження здоров'я. Визначені раніше

сума щомісячної страхової виплати та пенсія по інвалідності зменшенню не підлягають.

2 Одноразова страхова виплата потерпілому, сума якої визначається із розрахунку середньомісячного заробітку потерпілого за кожний відсоток втрати потерпілим професійної працездатності, але не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), визначається за формулою

$$D = Z_{cp} \cdot \eta,$$

де η – у відсотках.

Завдання 1.2. У результаті нещасного випадку на виробництві працівник помер. Сім'я померлого годувальника складалася з чотирьох осіб: самого годувальника, дружини, яка не працювала у зв'язку з доглядом за неповнолітніми дітьми, і двох дітей: трьох і семи років.

Розрахувати розмір відшкодування на кожного утриманця померлого і розмір одноразової допомоги. Середньомісячний заробіток померлого Z_{cp} взяти із таблиці 2 за варіантом. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 2 – Вихідні дані

Дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z_{cp}	3500	3620	3450	3770	3800	3750	3630	3920	3840	3600

Вказівки до виконання

У разі смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання розмір **одноразової допомоги його сім'ї** повинен бути не меншим за п'ятирічну заробітну плату потерпілого і, крім того, не меншим за однорічний заробіток потерпілого на кожну особу, яка перебувала на його утриманні, а також на його дитину, яка народилася протягом не більш як дев'ятимісячного строку після смерті потерпілого.

У разі смерті потерпілого **суми страхових виплат** особам, які мають на це право, визначаються із середньомісячного заробітку потерпілого за вирахуванням частки, яка припадала на

потерпілого та працевдатних осіб, що перебували на його утриманні, але не мали права на ці виплати.

Сума страхових виплат кожній особі, яка має на це право, визначається шляхом ділення частини заробітку потерпілого, що припадає на зазначених осіб, на кількість цих осіб.

2 Розрахунок втрат підприємства у зв'язку з нещасним випадком на виробництві

Завдання 2.1. На підприємстві стався нещасний випадок: а) з тимчасовою втратою працівником працевдатності; б) зі стійкою втратою потерпілим працевдатності.

Розрахувати втрати підприємства у зв'язку з нещасним випадком для обох випадків за такими вихідними даними: кількість днів непрацевдатності P_{pd} , дн; середня оплата листа непрацевдатності за день O_{δ} , грн; середньоденний виробіток працівника B_{δ} , грн; середньомісячний заробіток працівника до нещасного випадку Z_{cp} , грн; ступінь втрати професійної працевдатності η , %; строк виплати штрафу за нещасний випадок, міс.

Вихідні дані за варіантом наведені в таблиці 3. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 3 – Вихідні дані

Вихідні дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
P_{pd} , дн	24	25	30	35	41	35	32	20	22	25
O_{δ} , грн	171	173	167	168	163	164	175	177	179	181
B_{δ} , грн	218	222	211	215	238	239	225	228	231	235
Z_{cp} , грн	3700	3750	3600	3650	3500	3550	3800	3850	3900	3950
η , %	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65
Строк виплати штрафу, міс. потому	1	2	3	1,5	2,5	3	2	3	1,5	2,5

Вказівки до виконання

1 Розрахунок втрати підприємства у зв'язку з нещасним випадком на виробництві проводяться із урахуванням основних

елементів P_T , які становлять матеріальні наслідки травматизму. До них належать:

– вартість за листами непрацездатності в результаті травматизму P_1 , грн;

– вартість недоданої продукції в результаті нещасних випадків P_2 , грн;

– інші матеріальні витрати P_3 , грн, у які входять витрати на утримання стаціонарних і лікування амбулаторних хворих, доплати при тимчасовому переводі потерпілих на більш легку роботу, допомога членам сімей потерпілих, витрати на підготовку кадрів замість вибулих через травми тощо.

Таким чином, втрати підприємства у зв'язку з нещасним випадком на виробництві розраховуємо за формулою

$$P_T = P_1 + P_2 + P_3.$$

2 Розмір виплати по листах непрацездатності в результаті отриманих травм визначаємо за формулою

$$P_1 = Q_6 \cdot P_{p0}.$$

3 Вартість недоданої продукції в результаті нещасних випадків визначається за формулою

$$P_2 = B_0 \cdot P_{p0}.$$

4 Розмір інших втрат у результаті травматизму розраховуємо за формулою:

$$P_3 = (P_1 + P_2) \cdot 1,5.$$

5 Підприємство сплачує штраф за кожний нещасний випадок та випадок професійного захворювання з його вини:

– штраф за нещасний випадок (професійне захворювання) з тимчасовою непрацездатністю сплачується протягом місяця після завершення тимчасової непрацездатності потерпілого у розмірі,

визначеному з розрахунку середньомісячного заробітку потерпілого за період його тимчасової непрацездатності;

– штраф за нещасний випадок (професійне захворювання), які призвели до стійкої втрати потерпілим працездатності, сплачується протягом місяця з дня видачі МСЕК висновку про встановлення у потерпілого стійкої втрати професійної працездатності у розмірі, визначеному з розрахунку половини середньомісячного заробітку потерпілого за кожний відсоток втрати ним професійної працездатності;

– штраф за нещасний випадок (професійне захворювання) із смертельним наслідком сплачується протягом місяця від дня видачі свідоцтва про смерть потерпілого або від дня закінчення визначеного законодавством строку розслідування цього випадку у розмірі дворічного заробітку потерпілого, який визначається шляхом множення його середньомісячного заробітку на 24.

Несплата штрафу за нещасний випадок або професійне захворювання у визначений термін призводить до нарахування на суму штрафу пені в розмірі 2 % за кожний день прострочення.

У результаті втрати підприємства розраховуються за формулою

$$B_{\Pi} = \Pi_T + Ш_{НВ},$$

де $Ш_{НВ}$ – сума штрафу на нещасний випадок, ураховуючи пеню за прострочення сплати штрафу.

3 Розрахунок ефективності проведених заходів щодо поліпшення умов праці

Завдання 3.1. Розрахувати соціально-економічну ефективність проведених заходів щодо поліпшення умов праці, ураховуючи, що показник плинності кадрів T_k , осіб; коефіцієнт плинності після впровадження заходів $K_{\Pi 1}$; коефіцієнт плинності до впровадження заходів $K_{\Pi 2}$; коефіцієнт плинності через несприятливі умови праці $K_{УП}$; річний виробіток одного робітника V_p , грн; показник втрат залежно від річного виробітку працівника D ; витрати на впровадження заходів $V_{ВЗ}$, грн.

Вихідні дані за варіантом наведені в таблиці 4. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 4 – Вихідні дані

Дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
T_K	112	109	100	106	102	104	111	105	108	110
$K_{П1}$	12,9	13,1	13,2	13,3	13,4	13,5	13,6	13,7	13,8	13,9
$K_{П2}$	17,2	17,3	17,4	17,5	17,6	17,7	17,8	17,9	18,0	18,1
$K_{УП}$	0,14	0,15	0,16	0,14	0,15	0,16	0,15	0,14	0,16	0,16
B_P	4230	4350	4480	4520	4610	4680	4730	4790	4810	4850
D	0,034	0,035	0,036	0,037	0,036	0,035	0,037	0,034	0,036	0,035
B_{B3}	2100	2350	2380	2420	2490	2580	2630	2670	2720	2790

Вказівки до виконання

1 Річна економія від зниження плинності кадрів розраховується за формулою, грн

$$E_T = D \cdot B_P \cdot T_K \cdot \left(1 - \frac{K_{П1}}{K_{П2}}\right) \cdot K_{УП},$$

де D – показник втрат, залежно від річного виробітку працівника;
 B_P – річний виробіток одного робітника, грн;
 T_K – показник плинності кадрів, осіб;
 $K_{П1}$ – коефіцієнт плинності кадрів після впровадження заходів;
 $K_{П2}$ – коефіцієнт плинності кадрів до впровадження заходів;
 $K_{УП}$ – коефіцієнт плинності кадрів унаслідок несприятливих умов праці після впровадження заходів.

2 Річний економічний ефект визначаємо за формулою, грн

$$E_P = E_T - E_H \cdot B_{B3},$$

де E_P – річна економія від зниження плинності кадрів, грн;
 E_H – нормативний коефіцієнт ефективності, дорівнює 0,08;
 B_{B3} – витрати на впровадження заходів, грн.

3 Термін окупності одноразових витрат, рр.:

$$T = \frac{B_{B3}}{E_T}.$$

Зробити висновок.

Якщо отриманий при розрахунку термін окупності значно менший від нормативного (12,5 р.), то проведення заходів економічно ефективне.

Завдання 3.2. Провести оцінку соціальної ефективності від запроваджених або планованих заходів щодо поліпшення умов і охорони праці.

Вихідні дані за варіантом наведені в таблиці 5. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 5 – Вихідні дані

Дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
K_3	14	24	10	5	4	18	12	15	18	16
K_1	12	12	10	5	4	12	12	10	16	12
K_2	10	10	8	4	2	10	11	8	13	10
$Ч_3$	8	20	12	6	5	18	16	15	19	11
$Ч_1$	8	12	12	5	4	16	16	11	16	8
$Ч_2$	7	8	8	4	2	10	12	8	13	7
M_3	14	24	10	5	4	8	14	2	17	14
M_1	12	12	10	5	3	6	13	1	15	12
M_2	10	10	8	4	2	3	12	0	12	10
N_1	3	3	3	2	2	5	1	2	5	3
N_2	1	2	1	1	1	1	0	0	2	1
D_1	30	15	22	14	5	34	5	3	34	30
D_2	5	10	21	3	2	5	0	0	10	5
K_{31}	10	12	14	4	6	12	12	17	20	10
K_{32}	5	7	6	3	4	8	6	9	9	6
D_{31}	50	66	72	20	30	60	67	85	98	50
D_{32}	25	34	30	12	20	40	32	32	24	30
$З_1$	1	2	1	3	1	6	3	4	4	5
$З_2$	0	0	0	2	0	3	0	2	0	2

Вказівки до виконання

Оцінка соціального ефекту від запроваджених або планованих заходів щодо поліпшення умов і охорони праці передбачає розрахунок комплексу показників.

1 Скорочення кількості робочих місць ΔK , що не відповідають вимогам нормативних актів щодо безпеки виробництва, розраховується за формулою

$$\Delta K = \frac{K_1 - K_2}{K_3} \cdot 100\%,$$

де K_1, K_2 – кількість робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм до і після проведення заходів;

K_3 – загальна кількість робочих місць.

2 Зменшення кількості зайнятих осіб $\Delta Ч$, які працюють в умовах, що не відповідають вимогам санітарних норм, визначається за формулою

$$\Delta Ч = \frac{Ч_1 - Ч_2}{Ч_3} \cdot 100\%,$$

де $Ч_1, Ч_2$ – кількість зайнятих осіб, які працюють в умовах, що не відповідають санітарним нормам до і після впровадження заходу;

$Ч_3$ – річна середньооблікова кількість працівників.

3 Збільшення кількості машин та механізмів ΔM , приведених до вимог норм охорони праці, обчислюється за формулами:

$$\Delta M = \frac{M_1 - M_2}{M_3} \cdot 100\%,$$

де M_1, M_2 – кількість машин і механізмів, що не відповідають нормативним вимогам до і після впровадження заходу, шт.;

M_3 – загальна кількість машин і механізмів, шт.;

4 Зменшення коефіцієнта частоти травматизму $\Delta K_ч$ встановлюється за формулою

$$\Delta K_q = \frac{N_1 - N_2}{\mathcal{C}_3} \cdot 1000,$$

де N_1, N_2 – кількість випадків травматизму відповідно до і після впровадження заходу;

\mathcal{C}_3 – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

5 Зниження коефіцієнта тяжкості травматизму ΔK_m розраховується за формулою

$$\Delta K_T = \frac{D_1}{N_1} - \frac{D_2}{N_2},$$

де D_1, D_2 – кількість днів непрацездатності через травматизм відповідно до і після впровадження заходу.

6 Зменшення коефіцієнта частоти професійної захворюваності через незадовільні умови праці визначається за формулою

$$\Delta K_3 = \frac{Z_1 - Z_2}{\mathcal{C}_3} \cdot 100,$$

де Z_1, Z_2 – кількість випадків професійних захворювань відповідно до і після впровадження заходу.

7 Скорочення коефіцієнта тяжкості захворювання обчислюється за формулою

$$\Delta K_4 = \frac{D_{31}}{K_{31}} - \frac{D_{32}}{K_{32}},$$

де D_{31}, D_{32} – кількість днів тимчасової непрацездатності через хвороби відповідно до і після впровадження заходу;

K_{31}, K_{32} – кількість випадків захворювання відповідно до і після заходів.

Завдання 3.3. У результаті здійснення комплексу заходів з охорони праці (влаштування електрофільтрів, налагодження загальної вентиляції, застосування установок нової модифікації тощо) вдалося зменшити втрати робочого часу на підприємстві за рахунок зниження травматизму та захворюваності. Розрахувати матеріальні наслідки травматизму.

Вихідні дані за варіантом наведені в таблиці 6. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 6 – Вихідні дані

Дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D_T	240	205	236	225	238	210	232	209	216	229
D_I	20	24	28	30	21	27	29	22	26	25
D_C	3	5	2	7	1	4	2	6	2	3
S	203	198	200	210	205	195	206	199	208	196

Вказівки до виконання

1 Визначити матеріальні наслідки травматизму у звітному році, грн:

$$M_H = D_T \cdot S \cdot \Phi,$$

де D_T – кількість людино-днів непрацездатності в потерпілих з втратою працездатності на 1 день і більше, тимчасова непрацездатність яких закінчилась у звітному році;

S – середня денна заробітна плата одного працівника;

Φ – коефіцієнт матеріальних наслідків (страхові внески, штрафи, матеріальні втрати); $\Phi = 2$.

2 Визначити умовні річні втрати додаткового продукту за рік:

$$V_B = (D_T + D_I + D_C) \cdot S,$$

де D_I – кількість людино-днів непрацездатності за рік внаслідок інвалідності;

D_C – кількість людино-днів у році, які недопрацьовані через смертельні випадки.

3 Розрахувати загальну суму матеріальних наслідків від нещасних випадків з урахуванням умовних витрат додаткового продукту за рік:

$$M_H^B = M_H + Y_B.$$

Завдання 3.4. Визначити річну економію заробітної плати за рахунок збільшення продуктивності праці в результаті проведення заходів щодо поліпшення умов праці (витрати – B , тис. грн), а також економічну ефективність цих заходів. Чисельність працівників $P_{\text{сер}}$, осіб, середня річна зарплата одного працівника Z_p , грн, інтегральна оцінка тяжкості праці знизилася з I_1 до I_2 .

Вихідні дані за варіантом наведені в таблиці 7. Номер варіанта приймається згідно з номером у журналі списку групи.

Таблиця 7 – Вихідні дані

Дані	Варіанти завдань									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	200	120	250	140	190	95	130	150	100	180
$P_{\text{сер}}$	400	150	500	250	350	50	180	200	80	300
Z_p	6000	4300	5300	6000	4200	5200	6500	4900	3800	6900
I_1	35	27	38	45	27	36	43	44	30	25
I_2	30	19	26	36	20	28	35	39	20	19

Вказівки до виконання

1 Розрахувати річну економію заробітної плати за рахунок підвищення продуктивності праці за формулою, грн:

$$E_{\text{рік}} = \frac{\delta \cdot Z_p}{100} P_{\text{сер}},$$

де $P_{\text{сер}}$ – середньооблікова чисельність персоналу, осіб;

Z_p – середньорічна заробітна плата одного працівника, грн;

δ – підвищення продуктивності праці за рахунок підвищення працездатності, %.

2 Підвищення продуктивності праці за рахунок підвищення працездатності розраховується за формулою, %:

$$\delta = \left(\frac{P_2}{P_1} - 1 \right) \cdot 100 \cdot 0,2,$$

де P_1 і P_2 – працездатність до і після проведення заходів з охорони праці, що знизили тяжкість праці, умов. од.

3 Працездатність до і після проведення заходів з охорони праці розраховується за формулою

$$P = 100 - \frac{I - 15,6}{0,64},$$

де I – інтегральна оцінка тяжкості праці.

4 Ефективність витрат на заходи з охорони праці визначають за формулою

$$E_{\phi} = \frac{E_{\text{рік}}}{B},$$

де $E_{\text{рік}}$ – річна економія від поліпшення умов праці, грн;

B – витрати підприємства на заходи з охорони праці, тис.грн.

Теми для самостійної підготовки

1 Колективний договір та його місце у системі соціально-трудових відносин.

2 Сутність соціально-трудових відносин. Загальна характеристика їх системи.

3 Механізми державного регулювання ринку праці.

4 Якість трудового життя як результат і показник стану соціально-трудових відносин.

5 Роль охорони праці у збереженні трудових ресурсів.

6 Система заходів громадського і державного регулювання соціально-трудових відносин.

7 Правові засади та механізм соціального партнерства. Колективні договори й угоди – основа соціального партнерства.

8 Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин.

9 Економічне значення та економічні проблеми охорони праці.

10 Оцінка витрат на охорону праці.

11 Організація робочих місць.

12 Трудовий процес і його раціоналізація.

13 Соціально-психологічний клімат у трудових колективах.

14 Режими праці і відпочинку. Класифікація витрат робочого часу.

15 Соціально-трудові процеси на підприємствах.

16 Стимулювання охорони праці та заохочення працівників до створення безпечних і здорових умов праці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Про охорону праці: закон України зі змінами від 20.01.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

2 Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF>.

3 Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: закон України зі змінами 11.10.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

4 Про затвердження Порядку призначення, перерахування та проведення страхових виплат: Постанова правління Фонду соціального страхування від 18.07.2018 року № 11. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011890-18>.

5 Про витрати на поховання та пов'язані з цим ритуальні послуги у разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання: Постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 3.10.2008 року № 45. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1040-08>.

6 Жидецький В. Ц. Основи охорони праці: підручник. Львів: Афіша, 2005. 320 с.

7 Мнухіна Н. О. Соціально-економічні основи охорони праці : навч.-метод. посіб. для студ. ЗДІА напряму 6.170202 «Охорона праці». Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 100 с.

8 Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях : методичні вказівки до виконання розділу в дипломному проекті спеціалістів та магістрів. Харків : УкрДАЗТ, 2014. 22 с.

9 Економіка підприємства : підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми : Університетська книга, 2004. 648 с.

10 Навчально-методичний комплекс до вивчення курсу та проведення практичних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі» підготовки спеціалістів та магістрів галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» спеціальності 8.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»/ укладач В. С. Мазур. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 133 с.

11 Господарський кодекс України зі змінами від 16.01.2003 р.

Інформаційні ресурси

1 Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.

2 Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

3 Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>.

4 Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.

5 Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. <http://www.social.org.ua>.

6 Державна служба України з питань праці. <http://dsp.gov.ua/>.

